

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

18/364-120

Dato

13. september 2019

Kulturminneforvaltningen i regionreformen - Overføringen av oppgaver og myndighet til fylkeskommunene

I forbindelse med regionreformen får fylkeskommunene nye oppgaver på kulturminnefeltet som i all hovedsak overføres fra 1.1.2020. Det formelle grunnlaget for overføringen er forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven. Forskriften ble vedtatt ved kgl. res. 15.2.2019 og forutsettes å tre i kraft 1.1.2020. Forskriften fordeler myndighet og oppgaver mellom aktørene i kulturminneforvaltningen.

Oppgaveoverføringen gir muligheter og forpliktelser

Regjeringen ønsker med regionreformen å legge til rette for en positiv samfunnsutvikling i alle deler av landet. Mer myndighet og virkemidler på kulturminneområdet, i tillegg til på andre områder, vil gi fylkeskommunene en styrket rolle og flere virkemidler til å utvikle en helhetlig politikk for å møte de ulike utfordringene i samfunnet.

Regionreformen vil gi fylkeskommunen mulighet til å ta en sterkere rolle på kulturminnefeltet. Økt myndighet og mulighet for innsats på kulturminneområdet vil blant annet bidra til å tydeliggjøre og styrke fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle, jf. Meld. St. 22 (2015-2016), Prop. 84 S (2016-2017) og Meld. St. 6 (2019-2019). En viktig forutsetning for å nå disse målsettingene er at fylkeskommunene utnytter de mulighetene og tar det ansvaret for kulturarven som myndighetsoverføringen åpner for. Det vil være forventninger om at det satses på kulturminneområdet, og at fylkeskommunen gir fagområdet tilstrekkelig ressurser og oppmerksomhet.

Med ulik kompetanse og kapasitet i fylkeskommunene, blir det viktig med gode systemer for kunnskapsoverføring, og i enkelte tilfeller riktig med interkommunalt samarbeid.

Nye oppgaver som overføres til fylkeskommunen

I det følgende gir departementet en beskrivelse av hvilke hovedoppgaver som skal overføres fra Riksantikvaren til fylkeskommunene når regionreformen trer i kraft 1.1.2020.

1. Dispensasjon fra automatisk fredning

- Saker om dispensasjon fra automatisk fredning
Hovedbolken av sakene gjelder dispensasjon fra automatisk fredning av arkeologiske kulturminner. I 2018 behandlet Riksantikvaren ca. 500 slike arkeologisaker. I tillegg kommer funn etter lovlig igangsatte tiltak etter kulturminneloven § 8 andre ledd og rettevedtak etter § 8 tredje ledd. Riksantikvaren behandler i dag kun et fåtall saker etter § 8 andre og tredje ledd hvert år.
- Saker om dispensasjon for profane middelalderbygninger, primært i tre. Det er registrert 254 slike bygninger, men det er ifølge Riksantikvaren få saker, og de følger i stor grad samme prinsipper som saker om vedtaksfredete laftehus.
- Middelalderbyene
De åtte middelalderbyene blir overført i to etapper. De "små" middelalderbyene Hamar, Sarpsborg, Skien og Stavanger overføres først, dvs. fra 1.1.2020. I middelalderbyene Oslo, Tønsberg, Bergen og Trondheim etablerte Riksantikvaren i 2017 et miljøovervåkingsprogram for kulturlag i de største middelalderbyene for å vurdere bevaringstilstand- og bevaringsforhold. Resultatene vil fungere som rettesnorer for forvaltning av middelaldersk bygrunn.
- Også ruiner og andre automatisk fredete kulturminner innenfor middelalderbyene skal forvaltes av den respektive myndighet for middelalderbyen. Utenfor middelalderbyområdene skal forvaltning av middelalderske kirkesteder eller kirkegårder, overføres fylkeskommunen. Det gjelder i hovedsak de som er i bruk, men også nedlagte kirkesteder. Riksantikvaren har brukt mye ressurser de siste årene på en kildegjennomgang, kartlegging og registrering av middelalderske kirkesteder som en nødvendig forberedelse til overføringen.

2. Skipsfunn

Fylkeskommunene får myndighet til å avgjøre om det skal graves frem mer enn 100 år gamle båter, skipsfunn mv. Dette er et felt med få saker. Myndigheten må ses i sammenheng med fylkeskommunens myndighet når det gjelder dispensasjon for automatisk fredete arkeologiske kulturminner på land og under vann.

3. Dispensasjon fra vedtaksfredning

Fylkeskommunen får utvidet sin myndighet når det gjelder å fatte vedtak om dispensasjon fra vedtaksfredning. Dette gjelder

- Dispensasjon fra vedtaksfredete båter
- Dispensasjon fra forskriftsfredete bygg i statlig eie

- Dispensasjon fra forskriftsfredete bygg i privat eie

Riksantikvaren har vedtaksfredet 14 båter. Når det gjelder nyere tids fredete bygninger og anlegg er omtrent halvparten av disse i statlig eie og i bruk. Forvaltningen av den statlige eiendomsporteføljen vil føre med seg store og omfattende rehabiliteringsprosjekter.

4. Oppgaver som gjelder tilskuddsforvaltning

Det vil også bli overført oppgaver som ikke er hjemlet i forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven. Overføring gjelder 15 tekniske og industrielle fredete anlegg, brannsikring av tette trehusmiljøer og 250 fartøyer med status som «vernet fartøy». Det tas sikte på at Riksantikvaren fortsatt skal ha det overordnede ansvaret for tilskuddspostene og tilskuddsforvaltningen på områder som blir berørt av oppgaveoverføringen på kulturminneområdet. Ordningen er da at Riksantikvaren fordeler rammene til fylkeskommunen, som deretter prioriterer tildeling etter søknad.

* * *

Riksantikvaren skal styrke og videreutvikle sin rolle som direktorat, noe som er en viktig forutsetning for en vellykket gjennomføring av regionreformen. Behovet for å ha et faglig sterkt fagdirektorat som samarbeidspartner har vært et sentralt tema for fylkeskommunene i forberedelsene til regionreformen. Riksantikvaren skal være rådgivende, veiledende og utøvende faginstans og utarbeide retningslinjer, digitale fagsystemer mv. som skal sikre lik forvaltningspraksis i fylkeskommunene.

Med hilsen

Mathys Truyen (e.f.)
Avdelingsdirektør

Ragnhild Guribye
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Universitetet i Stavanger Arkeologisk museum
Universitetet i Oslo Kulturhistorisk museum
Norsk Maritimt Museum
NTNU Vitenskapsmuseet
Riksantikvaren
Stavanger Museum

Stiftelsen Bergens Sjøfartsmuseum
 Universitetsmuseet Tromsø Museum
 Universitetet i Bergen Universitetsmuseet i Bergen

Adresseliste

Akershus fylkeskommune	Postboks 1200	0107	OSLO
Aust-Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Buskerud fylkeskommune	Fylkeshuset	3020	DRAMMEN
Byantikvaren	Postboks 2094 Grunerløkka	0505	OSLO
Finnmark fylkeskommune	Fylkeshuset	9815	VADSØ
Hedmark fylkeskommune	Fylkeshuset	2325	HAMAR
Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN
Møre og Romsdal fylkeskommune	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ
Oppland fylkeskommune	Postboks 988	2626	LILLEHAMMER
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER
Sogn og Fjordane fylkeskommune	Askedalen 2	6863	LEIKANGER
Telemark fylkeskommune	Fylkeshuset	3706	SKIEN
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ
Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus Postboks 2560	7735	STEINKJER
Vest-Agder fylkeskommune	Serviceboks 517	4605	KRISTIANSAND S
Vestfold fylkeskommune	Postboks 2163	3103	TØNSBERG
Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG